

#1 יד רמ"ה סנהדרין ד. -

ואינו כדאי לדקדק בו, ומ"ט קרו לה לכתובה מסורת בדבר³⁵ המסור למיעוט בני אדם ולא לזולתם, משום דמקרא מיגרס גריס בפומא דרובא דאינשי ולא שייך למקרייה מסורת אבל כתיבה דלא ידיעה אלא לסיפרי דמסיר להו מלא וחסר קרי לה מסורת:

#2 אוצר הגאונים מס' קדושין (שו"ת ס' צג) - שאלה מפני מה אמרו חכמים יש אם למקרא ולמסורת ולא אמרו אב ואמרו בנין אב זה בנה אב ולא אמרו אם ואמרו בת קול ולא אמרו בן קול. תשובה לא שמענו בזאת כלום אלא פעמים שאומרים לשון זכר ואומרים אב כגון בנין אב משני כתובים ובנין אחד וכתוב אחד וכגון ההוא דאמרינן (שבת כב.) אבוהון דכולהו דם ורי רש"י שם ד"ה אבוהון שילמדו כולם ממנו אלא יש לומר שמקום שעושה אותו דבר עיקר ללמוד ממנו דבר אחר קורין אותו אב וזה שאמר יש אם למקרא הואיל ואין למדין ממנו לדברי אחרים אלא להודיע על מה סומכים על הקריאה או על המסורת קרא להם אם שהקריאה אינה לשון זכר אלא לשון נקיבה

#3 ויקרא יד - וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֵשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַעַת יָמִים כִּימֵי נִדַת דֹּוֹתָהּ תִּטְמָא. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשָׂר עֶרְלָתוֹ. וְשְׁלֹשִׁים יוֹם וְשְׁלֹשָׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדָמֵי טְהָרָה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֵאת יָמֵי טְהָרָה. וְאִם נִקְבָּה תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבַעִים כְּנִדְתָּהּ וְשָׁשִׁים יוֹם וְשִׁשָּׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דָּמֵי טְהָרָה.

אחת מארבע העבודות המתירות את הקרבן היא זריקת דם הקרבן על המזבח. ויש חילוק בין הקרבנות לענין מספר הפעמים שצריך לתת מדם הקרבן על המזבח [ארבע מתנות בחטאת, שתי מתנות שהן ארבע בעולה אשם ושלמים, ומתנה אחת בבכור ופסח, כפי שמבואר בפרק חמישי ממסכת זבחים]. וכן יש חילוק במקום שנזרק הדם, בחטאות הפנימיות [כגון פר העלם דבר של ציבור] הדם נזרק על מזבח הזהב. ובחטאת יחיד הדם נזרק על קרנות מזבח הנחושת. ובשאר קרבנות הדם נזרק על קיר המזבח למטה. עוד יש להקדים, הכלל בדרשות שדרשו חכמים לענין קדשים, שמה שנכתב פעם אחת בתורה אינו אלא למצה, ורק מה שנכתב פעמיים, אומרים אנו ששנה עליו הכתוב כדי לומר שמעשה זה הוא לעכב.

#4 משנה זבחים ה:א - איזהו מקומן של זבחים קדשי קדשים שחיטתן בצפון פר ושעיר של יום הכפורים שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן לא עכב.

#5 שם משנה ב - פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על הפרוכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן לא עכב ואלו נשרפין בבית הדשן

#7 שם משנה ג - חטאות הצבור והיחיד אלו הן חטאות הצבור שעירי ראשי חדשים ושל מועדות שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות כיצד עלה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית מזרחית צפונית מערבית מערבית דרומית שירי הדם היה שופך על יסוד דרומית ונאכלין לפניו מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות

#8 שם משנה ד - העולה קדשי קדשים שחיטתה בצפון וקבול דמה בכלי שרת בצפון ודמה טעון שתי מתנות שהן ארבע וטעונה הפשט ונתוח וכליל לאישים

#9 שם משנה ה - זבחי שלמי צבור ואשמות אלו הן אשמות אשם גזילות אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם נזיר אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין לפניו מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות

#10 שם משנה ו - התודה ואיל נזיר קדשים קלים שחיתתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלים בכל העיר לכל אדם בכל מאכל ליום ולילה עד חצות המורס מהם כיוצא בהם אלא שהמורס נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם

#11 שם משנה ז - שלמים קדשים קלים שחיתתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד המורס מהם כיוצא בהן אלא שהמורס נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם

#12 שם משנה ח - הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיתתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד שינה באכילתן הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי

#13 דברים יב:כז - ועשית עלתית הבשר והדם על מזבח ה' אלקיך ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלקיך והבשר תאכל

#14 ויקרא ז:כה - ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה

#15 ויקרא ז:ל - ולקח הכהן מדמה באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת כל דמה ישפך אל יסוד המזבח

#16 ויקרא ז:לד - ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת כל דמה ישפך אל יסוד המזבח

#17 ויקרא כג - בספת תשב שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בספת. למען ידעו דרתיכם כי בספות הושבתו את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם

#18 ויקרא כא:יא - ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא

#19 שמות כג:יט - ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו

#20 תורה שלימה (כרך לה פרק ז ע' 87) - בגמרא סנהדרין (ד.) אמר ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן רבי ורבי יהודה בן רועץ ובית שמאי ורבי שמעון ורבי עקיבא כולהו סבירא להו יש אם למקרא.

ורש"י שם "יש אם למקרא בטר קרייה אזלינן דהיא עיקר" וכן מדייק רש"י בהסברו על יש אם למסורה "יש אם למסורת כמה שכתב משה ומסר בס"ת לישראל היא האם והעיקר ולא כמה שהוא נקרא" סוכה ו: ד"ה יש אם למסורת. לפי רש"י ברור שהסוברים יש אם למקרא שוללים לגמרי את המסורת כי לפיהם המקרא הוא העיקר וכן גם להיפך שהאוחזים בשיטת יש אם למסורת אינם מתחשבים במקרא.

...שיטת התוספות היא איפוא עקרונית דורשים מקרא ומסורת ורק אם מכחשי אהדדי פליגי זאת אומרת שבמקום שאפשר לקיים שניהם אוחזים...

שיטת הר"ן (בסנהדרין ד.) "ואיכא מ"ד דכל פלוגתא דיש אם למקרא ולמסורת הכי היא דכולי עלמא אית להו דיש אם למקרא שלא לחנם אנו קוראים כן אלא דלמ"ד יש אם למסורת ס"ל דגם כן אמרינן יש אם למסורת דלא על חנם נכתב כן. ומ"ד יש אם למקרא ס"ל דלא משגחינן במסורת כלל אלא קרא כדקרינן. וליתא דהא פלוגתא דקרנת/קרנות (זבחים לו: ובסכת/בסכות (סוכה ו:)) מאן דאית ליה יש אם למסורת מסורת דריש ולא מקרא שאם אתה סומך שם על המקרא נפשי טובא אלא ש"מ דמאן דאית ליה מסורת לית ליה מקרא. וכי תימא א"כ מאן דדריש מסורת איך אפשר שלא יחוש למקרא המקובל בידינו י"ל היכי דשני קרא ממסורת איכא למימר שעל המסורת סמך הכתוב, והמקרא אינו אלא דרך צחות כגון בסוכות ובקרנות וכו' ובמקום שלא שנה הכתוב המסורת מן המקרא (דהיינו שמספר האותיות שוה בשניהם כמו יראה/יראה) אין לנו לבטל המקרא שאף הוא מסורת ולא הורע כוחו בשביל שהוא מקובל כן בקריאתו הלכך מי שדורש מסורת אפשר לדרוש את המלה בכל מה שאפשר לקרותה ולא במקרא בלבד"

שיטת הר"ן היא איפוא הסוברים דיש אם למסורת אינם מתחשבים עם המקרא (עיין בשיטת רש"י לעיל) ואז המקרא הוא רק בדרך צחות. אמנם זה רק במקום דשני מקרא מהמסורת אבל אם אין שנוי אז אין מבטלים את המקרא ודורשים ככל האפשר